

Advies Q-team Spooronderdoorgang Maarsbergen No 1, 16 juli 2018.

Aan: Gedeputeerde Dennis Straat
De stuurgroep Spooronderdoorgang Maarsbergen
De leden van Provinciale Staten

Van: Q-team Spooronderdoorgang Maarsbergen: Paul Roncken (vz), Richard van der Horst (TNO), Hanneke Kruize (RIVM), Brigit Staatsen (RIVM), Roland Blijdenstijn (prv. Utrecht), Anko Grootveld (secretaris)

Afschrift aan: Herbert Korbee (projectleider prv. Utrecht), Saco de la Parra (projectleider Prorail, Edwin Thoen (gemeente Heuvelrug), Karin Tuinman (omgevingsmanager prv. Utrecht), Erik Rhebergen (planontwikkelaar Prorail), Hilke Floris (Bureau Hosper)

Geachte Gedeputeerde Straat,
Geachte stuurgroep,
Geachte Staten,

Op uw aller verzoek adviseert het Q team Spoorweg Onderdoorgang Maarsbergen aan de stuurgroep en aan Provinciale Staten ten aanzien van de kwaliteit van de leefomgeving (gezondheid en leefbaarheid, landschapsarchitectuur, stedenbouw, cultuurhistorie, verkeersgedrag en techniek infrastructuur).

Van Provinciale Staten heeft het Q team de west-variant met gesloten Tuindorpweg als uitgangspunt meegekregen. Speciale aandacht is gevraagd voor het al dan niet uitplaatsen van onbemande tankstations.

Het Q team is dankbaar voor het in haar gestelde vertrouwen en heeft de meegegeven kaders als volgt gepreciseerd door zich te richten op:

- a. Het bevorderen van elegantie en eenduidigheid in de ruimtelijke samenhang tussen de voorgestelde ingreep, de bestaande en de historische kwaliteiten.
- b. Een aantoonbare en concrete doorvertaling van een verhoging van de bestaande kwaliteit voor gezondheid, beleving en omgevingswaarden (bodem, water, lucht en biodiversiteit).
- c. Het bevorderen van de kwaliteit van de leefomgeving met een doorzicht op toekomstige ontwikkelmogelijkheden in de landschappelijke ligging van Maarsbergen.

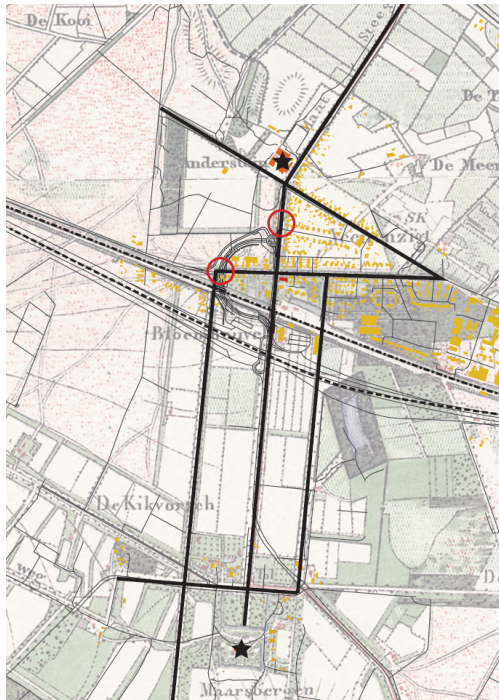
Het Q-team bestaat uit een breed gezelschap. Het RIVM brengt kennis en ervaring in ten aanzien van *Gezondheid en Leefbaarheid* zowel de *sociale* als de *fysieke leefomgeving* zijn daarbij van belang. Vanuit de provincie worden ingebracht *Landschapsarchitectuur, Stedenbouw en Cultuurhistorie*. Expertise van *Verkeersgedrag* en inzicht in de *Techniek van de Infrastructuur* wordt ingebracht vanuit TNO. Alle Q-teamleden hebben ruime kennis van en ervaring met *interactieve processen, participatie en infrastructurale projecten*.

Ruimtelijke context

Maarsbergen wordt voor een groot deel bepaald door de orthogonale structuur van landgoed Maarsbergen. De as van dit Hollands-classicistische formele stelsel uit kort na 1656 wordt gevormd door de Woudenbergse weg (de N226). Op de kop hiervan, ten zuiden van de kern Maarsbergen, ligt kasteel Maarsbergen.

Aan weerszijden van de centrale as liggen secundaire lijnen (oa de Wijkerweg en de Engweg). Deze lange structuren vormen nu de karakteristieke bomenlanen van Maarsbergen. Nagenoeg haaks op de

Woudenbergeseweg ligt de historische ontsluitingsroute Tuindorpweg – Haarweg, deze vormt een onderdeel van het stelsel (zie figuur 1).

figuur 1: De orthogonale structuur van landgoed Maarsbergen.

In 1845 is onder een lichte hoek de Rijnspoorlijn aangelegd en tussen 1956-1957 de voltooiing van de snelweg A12. In dit orthogonale stelsel is de Westelijke Onderdoorgang geprojecteerd: een halve cirkel tussen de centrale as en de westelijke secundaire lijn in, precies over de dwarslijn Tuindorpweg – Haarweg heen. Daar waar deze halve cirkel de centrale as raakt (noordkant), is een rotonde geprojecteerd.

Dichtbij de snelweg vinden we de TANGO tankstation. Ongeveer 350 m het dorp in, op ongeveer tien meter afstand van de (toekomstige) rotonde ligt aan de oostzijde het onbemande tankstation van TinQ en aan de westzijde die van Shell Express.

Urgentie

De studie van bureau Hosper en de genoteerde opmerkingen van de lokaal belanghebbenden geven een duidelijk beeld dat de voorgenomen realisatie van de ondertunneling grote gevolgen heeft voor de ruimtelijke kwaliteit van het leefgebied in de kern Maarsbergen. Het Q team is zich bewust geworden van de urgentie en dringt aan op een mate van precisie bij a. het besluit over de tankstations, b. de uiteindelijke ligging van rotonde, c. de materialisatie van het maaiveld en de d. ruimtelijke samenhang van de laan door bomen begeleid.

De opsomming genoemd door bureau Hosper op p.3 laat geen twijfel bestaan over de negatieve gevolgen van de ingreep: 'Het landgoedbos wordt doorsneden, ter plekke van de rotonde verdwijnt het laanprofiel. De woningen aan de Tuindorpweg worden afgesloten van het landgoedbos dat voorheen aan hun achtertuin grensde, de Tuindorpweg staat niet meer in verbinding met de Utrechtse Heuvelrug, de bosrand langs de carpoolplaats wordt versmald en er komt een doorgaande weg langs een deel van de Engweg.'

Q team advies

Uit de studie die door bureau Hosper is uitgevoerd op basis van aantoonbaar te maken ruimtelijke kwaliteiten met daarbij inbegrepen de consultatie bij lokale belanghebbenden blijkt:

1: Dat de grootste winst voor de kwaliteit van de leefomgeving, naast het leefbaarder maken van de kern Maarsbergen door ondertunneling, te bereiken is door het *verwijderen* van de twee tankstations op de huidige locatie aan de Woudenbergseweg. De twee tankstations zouden op basis van recente inzichten vanuit de integrale kwaliteit van de leefomgeving en duurzaamheidsdoelstellingen niet meer geplaatst worden in de directe nabijheid van de kern Maarsbergen, één van de belangrijke poorten naar de Utrechtse Heuvelrug en de Gelderse Vallei. De situatie is nu eenmaal zo gegroeid, maar is feitelijk bijzonder ongelukkig, omdat het verkeer van buiten het dorp aantrekt en daarmee de leefbaarheid beperkt.

Door het verwijderen van beide onbemande tankstations ontstaat er ruimte om de rotonde aan het einde van de boog in te passen als onderdeel van een herkenbare laanstructuur; onderdeel van de landgoedstructuur van Anderstein; een dorpsstraat waar verbleven en waaraan gewoond wordt.

2: Dat een tweede mogelijke oplossing, maar kwalitatief minder goed dan de eerste, het verplaatsen van de tankstations naar andere locaties binnen Maarsbergen is. Zorgpunt van het Q team bij dit alternatief is dat het geen zin heeft om het probleem van de tankstations te *verplaatsen*. De overlast zou nu juist substantieel *verkleind* moeten worden. Hierbij spelen niet alleen landschappelijke en historische overwegingen een rol, maar ook leefbaarheid en gezondheid. Denk aan optrekkend en afremmend verkeer, geluidsoverlast, luchtkwaliteit, stankoverlast, lichthinder en aantrekkende werking van extra verkeer door op prijs concurrerende onbemande haltes.

3: Als verplaatsen van één of twee tankstations onvermijdelijk blijkt, dan onderschrijft het Q team de adviezen van bureau Hosper voor locaties B en/of C en G. Van de overgebleven locaties uit dit advies doet locatie I volgens het Q team teveel afbreuk aan omranding van open velden in de landgoedstructuur van Maarsbergen. Het Q team onderschrijft voorts de kwalitatieve uitwerking van lokaal herkenbare tankstations in materialisatie en ligging volgens het advies van bureau Hosper. Bij locatie B en C zijn wel zorgen over kerend verkeer en de nabijheid van het tankstation aan de zuidkant van Woudenberg. Bij locatie I is er een zorg over de onoverzichtelijkheid en complexiteit van de verkeersafwikkeling. Een extra rotonde op de afrit is verwarrend en werkt onzeker of foutief gedrag van weggebruikers (bijv. spookrijden) in de hand. Volgens het Q team blijkt uit deze zorgen dat met een verplaatsing de kwaliteit van de leefomgeving niet daadwerkelijk wordt vergroot of in stand wordt gehouden.

4: Naast bovengenoemde kwalitatieve afwegingen zijn ook meer kwantitatieve afwegingen onderdeel van het afwegingskader: effecten op uitvoertempo, effecten op onderhandelingen met grondeigenaren, effecten op benodigd budget. Bureau Hosper heeft meegedacht over een fasering, zodat er geen tijdverlies van 4-7 jaar in beeld komt, maar de huidige planning kan worden aangehouden. Die fasering komt neer op het realiseren van de rotonde op de nu getekende locatie vrij dicht tegen de beslaande laan aan ('twee meter naar het westen verschoven rotonde') en het opstellen van een fonds en borging voor het verwijderen van beide tankstations. Het is belangrijk dat het verwijderen van de tankstations integraal opgenomen wordt in de planvorming, zodat hieromtrent zekerheid ontstaat voor de belanghebbenden.

Na verwijdering op termijn, adviseert het Q team om de ligging van de rotonde bij te stellen om de doelstelling zoals genoemd onder 1 alsnog waar te kunnen maken (een herkenbare laanstructuur; onderdeel van de landgoedstructuur van Anderstein; een dorpsstraat waar verbleven en waaraan gewoond wordt).

5: Tot slot adviseert het Q team de aansluiting van het fietspad op de Tuindorpweg en de Engweg en de bijbehorende beplanting nader te laten onderzoeken, mede in het licht van de continuïteit van de laan- en landgoedstructuur die hier de ruimtelijke drager is. Het Q-team begreep dat het projectteam hier positief tegenover staat.

We hopen hiermee aan uw opdracht te hebben voldaan.

Hoogachtend,

namens het hele Q team,

Paul Roncken (vz)

A handwritten signature in black ink that reads "Paul Roncken". The signature is written in a cursive style with a large initial 'P' and a long horizontal stroke at the end.